

кою. В пітьмі вартовий його не зауважив чи прийняв за одного з своїх.

Це було щастя!

Хорунжий прожогом кинувся з коридору. Пробіг новз набитий кулемет, що стояв на рундуку і біля якого нікого не було, злетів по сходах униз до вестібюлю, пролетів коло вартового, який замість того, щоби стояти у вихідних дверях, сидів на стільці й наповнював свій зголоднілий, російський шлунок, нашим білим пшеничним хлібом.

Дальше була вулиця.

Тікаючи вулицею, хорунжий затискував револьвер, щоби стрілити в першого бандита, який загородивби йому дорогу до волі.

Стрільв з готелю він не чув. На вулицях було порожньо і слизько.

Тепер він біг, падав, знову біг і спинився лише далеко за містом у якомусь ярі.

Сіріло.. Хорунжий сидів, спочивав, прислухався до стрілянини в місті, про значіння якої він догадувався, і не бачив, що південний, теплий вітер доїдав рештки снігу. — — —

У вечір він був межі своїми. Доносив командантові відділу, який посувався в напрямку міста, про те, що скоїлося там.

Вночі вдарив мороз.. І хорунжий, розглядаючи ранком на околицях обсадженого відділом міста, голі, мерзлі тіла замордованих, дивувався.—що рани на тілах чомусь в більшості були від ударів багнетів, а не від куль в чолі. Та ще дивувався, — що серед мертвих не знайшов свого бывшего співмешканця.

Може втік з бандитами?..

Ніко Франк

Серед хмар

(з англійського)

Коли Цинтія бувала сама, їй треба було тільки подумати про Роберта Бравнінга, і вона відразу відчувала, що якась горяча хвиля затоплювала її; що з найдальших, підсвідомих глибин її душі виринала ніби якась старанно захована радість. Від тоді бавилася в таємничу гру: намагалася забути про існування цієї людини, знаючи згори що нічого з того не вийде...

Роберт закінчив Оксфорд, мав чорне волосся, чорні очі і чорні еспанські вусики. Було в нім щось зі статуї, або, як казала Цинтія, з фризійського манекіна. Був милий, живий, а на кожний погляд Цинтії відповідав щирим і чистим сміхом, як людина, що віддавалася ціла.

Такий бодай був його образ, який так любила Цинтія.

Але чи цей Роберт був правдивий чи фальшивий? Бо в дійсності, коли Цинтія опинялася в його товаристві, вона не знала, що на це питання відповісти. Навіть коли він зненадька з'являвся перед нею, Цинтії здавалося, що відразу між ними западає якась залізна завіса. Часто, особливо коли її сестра мучила її настирливими питаннями, Цинтія діставала ніби заворіт голови: їй здавалося, що до цього Роберта, її коханка від трьох місяців, ніщо в суті речі її не привязувало, так ніби був він з якоїсь іншої плянети.

„Чи ти вийдеш за нього?“ — питалася Джоанна.

Обидві сестри ріжнилися між собою як лиш можливо. Джоанна була маленька, миленька, весела істота, гляділа на світ широко отвореними уважними очима, бо не хочачи стратити нічого з того, що їй показувало життя. Тоді як Цинтія була мов те драпіжне звіря, що простяглося на сонці, з стрункими ногами, створеними до бігу, блондинка, трохи сувора. Здавалося, що ця Валькірія з своєю усмішкою боялася Лондону, де ніколи передтим не жила. Два тижні по приїзді в це місто, стріла вона Роберта Бравнінга, приятеля її першого чоловіка і, мов діти, ледві минув тиждень, а вони вже призначали собі таємні побачення.

— Чи ти вийдеш за нього чи ні? — наставляла Джоанна.

— Не знаю.

— Твоя річ, але все це видається мені трохи чудним. Тиж вільна. Ніщо вам не перешкоджає побратися, Роберт говорив же з тобою про це нераз.

Цинтія зайвий раз пожалувала, що звірилася сестрі. Нащоб здалося відповісти їй, і, крім того, якими словами їй відповісти? З самого початку їх розмов на ту тему, Джоанна з цікавістю зупинялася на тій самій точці: на найінтимніших відносинах між Цинтією і Робертом, а міжтим зовсім не в тім була річ. Цинтія надаремне старалася витолкувати це сестрі. А зрештою, в чім властиво була річ? Одне лиш мало значіння: цей безмірний внутрішній сміх, коли Роберт був відсутній, але такий присутний в кожній цятці її тіла. А потім — цей мороз, що сковував її; що позбавляв її всякої можливості реакції з хвилиною, коли чула біля себе веселий відгомін Робертового голосу. Він був милий і солодкий мов дівчинка.

— Я спіткала колись Мері Карлейль, ти знаєш, оповідають, що Роберт і вона...

Цинтія більше не слухала. Вона насолоджувалася спекою, коли нагло відчула, що їй чогось бракує: відчула в тілі якусь велику порожнечу, тривогу, подібну до тої, яку відчувається при сильнім голоді. Що сталося? Вона примкнула очі і затопила обидві руки в піску, який холонув в тіні її пстаті.

Хтось зупинився коло неї: Цинтію вкрив чиясь тінь.

Вона хотіла змусити себе не підносити повік, потім зарум'янилася і відчинила очі.

Роберт, в купальнім костюмі, гнучкий і стрункий.

І нагло Цинтія вже ніби перестала існувати, так мов відірвалася від власного свого життя. Чула немов падала, падала без кінця в чорну безодню.

— Гадаю, ми ще маємо час перекинути келишок в барі. Чи ви знаєте, що міністр закордонних справ подорожує в тім самім літаку, що ми?

— Чи ви думаєте, що подорож від того стане кращою?

— промурмотіла Цинтія, намагаючись розсміятися.

— Ви все жартуєте, але ви всеж таки мене любите?

Цинтія і Роберт сиділи в глибині автобуса і розмовляли, ледві отвираючи уста, щоби їх не почули. Коли автобус зупинився, Цинтія бачила як Роберт, із звинністю атлета, зіскочив на землю. Їх огорнула якась дивна ніжність і рівночасно тривога дітей, що втікли поза школу. Хоч ота ескапада до Парижа не представляла нічого небезпечного, але Цинтії довелося зробити більше ніж звичайне зусилля, щоби поконатити те щось, що муляло цілу її істоту при зустрічі з Робертом і відпихало від нього. Від деякого часу вона підозривала, що це „щось“ жило і в нім також. Вона сміючись відповідала на його слова, але стало в ній хвилювало неясне запитання; „чи не повинна я кинути його, щоби вже ніколи не бачити?“.

Вони мали ще час випити келишок в барі. Небо було сіре. Роберт вказав Цинтії високого чоловіка з тяжкою головою, якому товаришили два урядовці з теками.

— Це міністр, сказав Роберт. Чи я казав вже вам, що ми маємо за старшого пілота єдиного бородатого летуна в цілій Англії?

Одну хвилину сміх Роберта не сподобався Цинтії. Роберт мусів згасити свою цигарку, щоби вдрапатися на літак.

— Ви зараз його побачите. Це Діоніс в летунським однострою.

Вони заняли місця в глибині кабіни. Цинтія бачила проти себе біле волосся міністра і усміх підстаркуватого пуританського янгола, який заразже заглибився в читання споминів лорда Аскіта. Крім нього, як товариші подорожі, було кількох веселих і галасливих французів. Цинтія летіла вперше: і ось, ледві втастала схаменутися, як вже опинилася серед хмар.

— Я зовсім не спостерегла, як ми покинули землю, — вирвалося їй.

Чи могла вона додати, що свою неувважність завдячувала присутности обік себе цієї дивної людини, який був водночас її коханок і зовсім чужа людина?

Роберт замовив віски. Цинтія почула занепокоєний голос стюарда:

— До Ляманша матимемо злу погоду. Потім піде легше.

Для стюарда одинокою важною річю було: не збити шклянок. Всі замовили собі щось: навіть міністр зажадав чаю. А літак сунув по чим раз чорнішим небі. Зачав трохи колихатися.

— Вже починає трясти,—промурмотів Роберт і взяв Цинтію за руку.

Цинтія чула як нервові пальці Роберта стискали її руку. Але ніяка горяч не переливалася від нього до неї. Удаючи, що хоче взяти шклянку, вона визволила свою руку. Сперлася на нього, але та сама тяжка бар'єра розділяла їх.

Дошч бив об шиби. Нагло ударив град. Мов кінь, що хоче звільнитися від свого їздця, апарат робив скоки, раз аж заорав носом, тремтів мов в пропасниці. Серед хмар, Цинтія чулася якоюсь непорушною і почала думати про людину, яка провадила літаком, про бородатого пілота. Вона бачила, як міністр поглянув на неї розсіяним поглядом, вишуканим рухом попиваючи свій чай, так ніби знаходився в салоні Савоя. Французи згубили свою веселість. Деякі обличчя поблідли: одна гладка й смішлива дама звисила своєю головою на груди. Стюард приніс маленькі картонові мисочки, споглядаючи безнастанно на шклянки. Цинтія ще бачила як стрілка на показчику швидкості зупинилася на 160 милях, але не могла припустити, що апарат летить з такою швидкістю...

Поволі вона віддалася цьому дивному й тривожному життю на небі. Її серце вже не гальопувало так сильно: віддихала спокійно а її внутрішній сміх знов вернув до неї.

Чи вона забула про Роберта? Нагло повернула до нього голову. Його лиця були бліді, а очі, впялені в забризкані шиби, здавалося не розрізняли нічого. Вона побачила зовсім нового Роберта: його розчухране волосся здавалося стратило свій полиск, його чорні вусики виглядали смішно, він скулився в своїм кутку мов маленький хлопчик без мами. Він міг післати Цинтії лиш тіль якоїсь усмішки.

Як могла вона не звертати уваги на нього, не зауважити, що він був хворий? Вона пильно подивилася на нього, і нагло — ота неймовірна горяч, яка завжди відлітала від неї в його присутності, знов огорнула її. Вона взяла його за руку, стиснула її. Він знов жалісно усміхнувся. Але в цю мить сталося чудо: так немовби через зіткнення їх рук, щось перейшло з неї на нього, з нього на неї. Цинтія мала неясне вражіння, що помалу, з солодкою повільністю, вона бере його в посідання. Вона ніяк не могла відірвати очей від цієї бідної усмішки і мала вражіння, що нарешті вперше відкрила його таким, яким він дійсно був. Сама рука вже їй не вистарчала: вона хотіла обійняти його, пригорнути до себе, як річ, що належала до неї.

— Треба щось робити,—сказала.

Вона встала, зажадала від стюарда мисочку. Наглі китання літака кидали нею зправа на ліво. Одну мить вона ледві не опинилася в обіймах міністра, все ще затопленого в своїй лектурі, що усміхнувся до неї і поміг стати на ноги. Вона розсміялася і вернула до Роберта.

— Моя дорога..

Цинтія все ще гласкала руку Роберта: вона читала в його очах, що і в нім сталося те чудо. Тримаючи його в своїх обіймах, вона цілою своєю силою немов хоронила його перед чимсь.

Людина з моргаючими очима, присадкувата й бородата, в темнім однострою, ішла напроти них. Роберт стиснув руку Цинтії, роблячи їй знак. Старший пілот сів в кутку за ними. Цинтія кинула поглядом за ним і побачила як він заглядав в брудний нотатник, де мабуть записував рахунки своєї подорожі. Діоніс скінчив свою працю домптера хмар: він лишив команду помічників, скоро небезпечний час минув.

Руки Цинтії і Роберта не могли вже відірватися від себе. Коли долі заблесли світла Парижа, коли блимнули три червоні вогні Бурже, вони, притулившись лицем до шиби, жадібно тиснулися до себе. Коли виходили з літака, побачили Джоанну, яка чекала на них.

Вона зморщила брови ніби побачила щось невластиве.

Роберт був знову елегантним атлетом. Цинтія знову була дикою і таємничою Цинтією.

— Ми мали досить кепську подорож з початку, — сказав він голосно сміючись.

Потім, в авті, Цинтія знова взяла за руку Роберта і промурмотіла:

— Знавш, Джоанно, ми побираємося..

Віктор Андрієвський

Полтавська „Стара Громада“

(Від Редакції: Уривок з IV. розділу споминів автора під заголовком »Три Громади«. Уривок обіймає час від вибуху світової війни до еміграції. Оповівши про діяльність Полтавської Громади, від її засновання аж до літа 1914 р., автор переходить до того критичного року.)

Отож жили ми й працювали, лявіруючи між ріжними Сцилями й Харибдами, коли цілком несподівано для нас вибухла війна. Не можна сказати, щоби ми були дезорієнтовані: навпаки — інстинктовий страх перед небезпекою злучив нас усіх. Я був найбільшим песимістом. Декого з наших тішив надіями маніфест Миколи Миколаевича щодо Польщі. Але Україні годі було чекати на такий маніфест, хіба якраз навпаки: чекати на операцію скоршого чи повільнішого закручування в »баранячий ріг«. Укра-